

Tarihsel ve Güncel Perspektiften **VAKIFLARIN İKTİSADİ BOYUTLARI**

ÖZET KİTAPÇIĞI



TARİHSEL VE GÜNCEL PERSPEKTİFTEN VAKIFLARIN İKTİSADİ BOYUTLARI

9 Mayıs 2022
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İSEFAM

Vakıf müessesesi geçmişten günümüze Müslüman toplumlarda çok boyutlu bir müessese olarak dikkat çekmektedir. Dini, sosyal, siyasi veçheleri yanında iktisadi boyutlarıyla da Müslüman toplumların hayatında önemli bir yeri olmuştur. Vakıf müessesesi, para vakıflarıyla toplumun kredi ve finans ihtiyacını karşılamış, çeşitli kurumlarıyla topluma önemli bir istihdam alanı sağlamış, vakıf arazilerle üretime katkı yapmış ve genel olarak Müslüman toplumların iktisadi hayatının önemli bir parçası olmuştur. 19. yüzyıldan günümüze önemli sorunlarla boğuşmak durumunda kalsa da vakıf müessesesi bu iktisadi fonksiyonlarını belli düzeylerde devam ettirmektedir. Ayrıca vakıf müessesesinin günümüz iktisadi yapısı içerisinde çeşitli açılardan güncellenerek ve geliştirilerek Müslüman toplumlarda yeniden önemli bir konuma gelebilmesi tartışılmaktadır. Özellikle İslam iktisadı çerçevesinde vakfı sukuk, mikrofinans, kitle fonlaması gibi araçlarla birlikte düşünen yeni model önerileri ortaya konmaktadır. Bu çalıştay vakıfların Müslümanların iktisadi hayatına katkılarını tarihsel ve güncel bir perspektiften ele almayı hedeflemektedir.

- 09:00-09:30 Açılış Konuşmaları
1. Oturum: Tarihte Vakıfların Gelir Gider Dengesi
Oturum Başkanı:
- 09:30-09:50 *18. Yüzyıl Vakıflarının Gelir Gider Dengesi: Üsküdar Vakıfları*
Süleyman Kaya, (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi)
- 09:50-10:10 *18. Yüzyıl Eyüp Vakıfları Gelir Gider Dengeleri Üzerine Bir Değerlendirme*
Ömer Karaoğlu, (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi)
- 10:10-10:45 Genel Müzakere
- 10:45-11:00 Ara
- 2. Oturum: Tarihte Vakıfların İstihdama Etkisi**
Oturum Başkanı:
- 11:00-11:20 *18. Yüzyılda Vakıf Külliyelerin İstihdam Hacminin Şehrin Sosyal ve Ekonomik Yapısına Etkisi*
Şerife Eroğlu Memiş, (Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
- 11:20-11:40 *18. Yüzyılda Gediklerin İstihdama Etkisi*
Nazan Lila, (Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi)
- 11:40-12:15 Genel Müzakere
- 12:15-14:00 Öğle Arası
- 3. Oturum: Çağdaş Dönem Vakıfların İktisadi Analizi**
Oturum Başkanı:
- 14:00-14:20 *Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi'nin Gerçekleşen Rüyası: Evkaf Bankası'ndan Vakıf Katılım'a Para Vakıflarıyla Banka Kurma*
Hatice Kübra Kahya, (Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi)
- 14:20-14:40 *İslam İktisadı Açısından Türkiye'de Vakıfların Ekonomisi*
Ozan Maraşlı, (Arş. Gör., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi)
- 14:40-15:15 Genel Müzakere
- 15:15-15:30 Ara
- 4. Oturum : Çağdaş Dönem Vakıf Temelli Yeni Model Önerileri**
Oturum Başkanı:
- 15:30-15:50 *Vakıf Amaçlarına Yönelik Sukuk Enstrümanını Kullanmak: Vakıf Temelli Sukuk Üzerine Bir Değerlendirme*
Hakan Aslan, (Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi)
- 15:50-16:10 *Vakıf Temelli Mikrofinans Önerileri: Güncel Literatüre Genel Bir Bakış*
Salih Ülev, (Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi)
- 16:10-16:45 Genel Müzakere
- 16:45-17:30 Genel Müzakere ve Kapanış

1. OTURUM

Tarihte Vakıfların Gelir Gider Dengesi

18. Yüzyıl Vakıflarının Gelir Gider Dengesi: Üsküdar Vakıfları

Prof. Dr. Süleyman Kaya
suleymankaya1@istanbul.edu.tr
İstanbul Üniversitesi

Arş. Gör. İsmail Bektaş
ismailbektas@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi

Çalışmamızın ana kaynağı 18. yüzyılda Üsküdar Şeriye Sicillerinde yer alan vakıflara ait muhasebe kayıtlarıdır. 1139/1726-1225/1811 yılları arasında 10 adet vakıf muhasebe defteri tespit ettik. 87 yıllık süreçte muhasebe kaydını tespit ettiğimiz vakıf sayısı 139 olup bunların bir kısmının sadece bir yıllık kaydı bulunurken bir kısmının elli yıldan fazla kaydı bulunmaktadır. Tespit ettiğimiz tüm muhasebe kayıtlarını çalışmamıza dahil ettik.

Vakıfların tespit edebildiğimiz tüm yıllara ait gelir ve giderlerinin tamamını tablolara aktardık. Böylece her bir vakfın süreç içerisindeki gelir ve gider dengesini çıkartmış olduk. Ancak belli bir vakfın farklı yıllara ait gelir ve gider dengelerini ayrı ayrı ele almadık. Her bir vakfı tüm yılların toplamı üzerinden değerlendirmiş olduk.

Bu tarihlerde Üsküdar'da özellikle hanım sultanlar, paşalar tarafından kurulmuş çok daha büyük ölçekli vakıflar bulunmakla birlikte onların muhasebe kayıtları Üsküdar kadılığında görülmediğinden bizim kayıtlarımız arasında yoktur. Dolayısıyla vakıflarımızın gelir kalemleri arasında vakfa tahsis edilmiş arazi veya vergi gelirleri yoktur. Sadece nakit sermaye işletiminden kaynaklanan murabaha ve kira gelirleri vardır. Reaya tarafından kurulan mütevazı vakıflar olmaları hasebiyle para vakıfları daha fazladır: Tespit ettiğimiz 139 vakfın 53'ünün sadece murabaha geliri, 13'ünün sadece kira geliri, 70'inin ise en azından bir kere hem murabaha hem de icâre geliri vardır.

Vakıfların gelir ve gider dengelerine dair tespitlerimizle birlikte şu sorulara cevap bulmaya çalıştık: “Vakıfların gelirleri giderlerini ne ölçüde karşılayabilmiştir?”, “Vakıfların gelir fazlalarının kaynağı nelerdir ve bunlar nerelere sarf edilmiştir?”, “Vakıfların bütçe açıklarının kaynağı nelerdir ve bütçe açıkları nasıl kapatılmıştır?”, “Vakıfların gelir ve giderleri savaş, yangın vb. harici etkenlerden nasıl etkilenmiştir”, “Vakıfların bütçeleri ömürlerine nasıl etki etmiştir”.

18. Yüzyıl Eyüp Vakıfları Gelir-Gider Dengeleri Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Ömer Karaoğlu
omerkaraoglu@istanbul.edu.tr
İstanbul Üniversitesi

Eyüp bölgesi için kaydedilmiş bulunan defterler Havass-ı Refia adıyla Osmanlı şer'iyeye sicilleri arasında yerini almıştır. Söz konusu defterler üzerinde 18.yüzyıl ağırlıklı olarak yürütülen 246, 137, 179, 346 no.lu siciller üzerinde yönettiğimiz tez çalışmalarından hareketle başlattığımız projemiz henüz devam eden ve tamamlanmamış bir projedir. Diğer bazı defterlerdeki çalışmalarla birlikte şimdilik 19. yüzyıl ilk çeyreğine dek uzanan (ve henüz kaydına erişemediğimiz yıllara ait boşluklar üzerine araştırması devam eden) Eyüp vakıfları muhasebe defterlerini, 50 yılı aşan bir periyot içinde gelir-gider akımları, rıbh oranları, sermaye değişimleri, fon kullanan kesimler ve finansman büyüklükleri gibi temel başlıklar çevresinde izlemeyi amaçlamaktayız.

Bu tebliğde nihayete ermemiş sözkonusu çalışmamıza ait bazı ön bulguları ve değerlendirmeleri paylaşmak uygun görülmüştür. Dönem içinde faal olan 50'den fazla vakfın muhasebeleri incelendiğinde, ekseriyetle han dükkan, bağ-bahçe, arsa vb. varlıkları üzerinden elde ettiği icare gelirleri ile nakit işletmeciliğine dayalı murabaha gelirlerine sahip bu vakıfların Osmanlı-Rus savaşı ve 1766 depremi gibi özel durumların etkisiyle zarar ettiği ancak vakıf muhasebelerinde kar veya zarar görünen değişken yıllara rağmen genel olarak gelir-gider toplamlarının dengeli/paralel bir seyir izlediği görülmektedir. Kar ve zarar görünümüne dair alt dönemlere bakıldığında (Örn.1769-73, 1777-1781 gibi) ise sürekli bir karlılık veya zarar durumu yerine karların süreçte azalabildiği veya oluşan zararların zaman içinde telafi edilebildiği görülmektedir. Örneğin 1777-81 yılları arasında genel olarak gelirler giderleri karşılayamamaktadır. Zarar miktarının en yüksek olduğu sene 1772 görünmektedir. Bir yıl sonra izlediğimizde incelenen 34 vakfın toplam gelir-giderlerinin ortalamasına bakıldığında kârlı duruma geçtikleri söylenebilir. Bu dönemde vakıfların genelinin zarar durumunda olmadığı tespit edilmiştir.

Bu arada vakıflar varlıklarını sürdürebilmek ve muhasebe dengesini sağlayabilmek için rakabe uygulaması, kiralama muaccele gelirleri, rıbh oranlarında bazı ayarlamalar, bütçe fazlalarının yıldan yıla devri gibi imkan ve araçlardan yararlanmışlardır.

2. OTURUM

Tarihte Vakıfların İstihdama Etkisi

18. Yüzyılda Vakıf Külliyelerin İstihdam Hacminin Şehrin Sosyal ve Ekonomik Yapısına Etkisi

Dr. Öğr. Üyesi Şerife Eroğlu Memiş

serife.memis@hbv.edu.tr

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Vakıf külliyele*r akarât-ı mevkûfe ve müessesât-ı hayriyesi* ile geniş bir bölgede iktisadî ve sosyal hayata nüfuz eden büyük ve etkili bölgesel ekonomik kurumlardı. Osmanlı merkezi yönetimi tarafından kontrol edilen vakıf külliyele*r, önemli miktarda satın alma gücüne sahip olması nedeniyle altyapı ve yatırımların idâme edilmesi, istihdam yaratma, yoksullukla mücadele gibi çeşitli devlet politikalarını izlemek için güçlü araçlardı. Bu nedenle, bu vakıfların kontrol ve izleme mekanizması sıradan vakıfların mekanizmasından daha dikkatli ve çok yönlü olmuştur. Bu mekanizmada en etkili araç, yıllık ana muhasebe defteri ve standart kayıt ilkelerine göre tutulan çeşitli ayrıntılı kayıtlardan oluşan muhasebe sistemidir. Vakıf külliyele*r, istihdam hacminin tespitinde vakıf külliyele*r için çoğunlukla müstakil defterler halinde kaydedilen Atık (hazîne) defterleri ile kaza esasına göre tutulan Hurûfât defterleri ve Cihât defterleri de diğer önemli bazı veri kaynaklarıdır.***

Çalışmada öncelikle vakıf istihdamına yönelik tafsilatlı veriler ihtiva eden bu tarihi kaynaklar incelendikten sonra, 18. yüzyılda askerî zümrenin genişlemesi konusu Osmanlı taşralarında en geniş istihdamı oluşturan vakıf külliyele*r bakımından incelenecektir. Vakıf külliyele*r, kuruluş dönemi personel durumlarının vakfiyelerden tespit edilmesi ve 18. yüzyılda da ilgili vakıf külliyele*r için çeşitli vakıf kayıtlarının istihdam hacmi bakımından incelenmesi suretiyle bu genişlemenin taşradaki boyutu tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu genişleme ise temelde vakıf külliyele*r, bütçe hacmi, gelir kaynaklarının çeşitliliği ve faaliyet alanının genişliği ile ilişkilidir. Daha sonra vakfın konumu, gelirlerinin coğrafi yaygınlığı, bütçe içinde kırsal ve kentsel gelirlerin payları, gelirlerin tahsili usulleri gibi başkaca etkenler de belirleyicidir. Bu hususlar da dikkate alarak, çalışmanın son bölümünde vakıf külliyele*r, buldukları bölgelerde oluşturdukları istihdam hacmi ile sosyal ve ekonomik hayata etkileri tespit edilmeye çalışılacaktır.*****

18. Yüzyılda Gediklerin İstihdama Etkisi

Arş. Gör. Nazan Lila

nazankapici@sakarya.edu.tr

Sakarya Üniversitesi

18. yy, Osmanlı esnafında gedik uygulamasının gözle görülür şekilde arttığı bir dönem olmuştur. Kaynaklarda inhisar usulü ile ilişkilendirilen gediğin, esnaf birimlerinin istihdamı üzerinde birtakım etkilerinin bulunmuş olması muhtemeldir. Çalışmada, gedik sisteminin istihdam oranına ve kalitesine etkisinin ne olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. Gediklerin istihdam oranına etkisi her dönemde ve her esnaf kolunda aynı olmadığından belirli bir dönemin ve belirli esnaf birliklerinin seçilmesi uygun görülmüştür. Dönem olarak, devlet tarafından inhisar usulünün benimsendiği ve çalıştayımızın odaklandığı dönem olan 18. yy tercih edilmiştir. Meslek birliği olarak ise zorunlu gıda maddesi ve bunlar dışında bir ürünü üreten iki esnaf kolu belirlenmiştir. Bu esnaf kolları, ekme üreten fırıncı esnafı ve debbağ esnafıdır. Böylece devletin zorunlu gıda maddeleri üretimi ile ilgili izlediği politika ve bu politikanın gediklerle bağlantısı, bir diğer sektörle mukayese edilerek değerlendirilecektir. Bu yöntem ile – inhisar usulünün benimsendiği 1727 yılının öncesi ve sonrası karşılaştırılarak – hem dönemsel, hem de sektörel bir mukayese yapılması hedeflenmektedir. Böylece ilgili dönemde, söz konusu iki sektörde gediklerin istihdam üzerindeki etkisi tespit edilebilecektir. Ayrıca gediklerin söz konusu sektörlerdeki istihdam kalitesine etkisi de arşiv belgelerine dayalı olarak incelenecektir.

3. OTURUM

Çağdaş Dönem Vakıfların İktisadi Analizi

Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi'nin Gerçekleşen Rüyası: Evkaf Bankası'ndan Vakıf Katılım'a Para Vakfıyla Banka Kurma

Arş. Gör. Dr. Hatice Kübra Kahya

hatice.kahya@istanbul.edu.tr

İstanbul Üniversitesi

2015 yılında sermayesinin tamamı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idare ve temsil ettiği mazbut vakıflar, II. Bayezid Vakfı, I. Mahmut Vakfı, II. Mahmut Vakfı ve Murat Paşa Vakfı'na ait bir anonim şirket olarak Vakıf Katılım Bankası kurulmuştur. Aslında bu bankanın kuruluş hikayesi Osmanlı Devleti'nin meşrûti dönemine kadar uzanır. Çünkü vakıf para ile banka kurma, dönemin Evkaf Nâzırı Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi'nin hayalidir ve aslında 1914 yılında bu hayalini gerçekleştirmiştir de. Ancak yasanın meclisten geçmesinin hemen ardından patlak veren I. Dünya Harbi, bu hayali yarım bırakmış, bankanın fiili manada kurulmasına mani olmuştur. 1954 yılında vakıf paraları fiilen kurulan Vakıflar Bankası, aslında bu hayalin kısmi de olsa Cumhuriyet Türkiye'sinde gerçekleşmesi anlamına gelir. Şu da var ki, ilgili banka işlemlerinin geleneksel faiz yani fıkıh dilindeki adıyla riba merkezinde kurgulanması, riba yerine ribhi işlemlerinin merkezine alan Evkaf Bankası'ndan onu ayırır. Nihayet 2015 yılında Vakıflar Bankası'ndaki vakıf hisselerin devri ve karşılığında alınan meblağla Vakıf Katılım Bankası'nın kurulması, vakıf paraları faizsiz işleten Evkaf Bankası hayalini nihayet gerçekleştirmiştir. Bu tebliğde vakıf para ile banka kurmak isteyen üç ayrı dünyanın bu üç ayrı bankasının hikayesi, vakıf para, faiz, istikraz ve istibdal kurumları merkezinde anlatılacaktır.

İslam İktisadı Açısından Türkiye’de Vakıfların Ekonomisi

Arş. Gör. Ozan Maraşlı

ozan.marasli@izu.edu.tr

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Hiz. Resûl-i Ekrem Efendimiz ﷺ döneminden günümüze dek İslâm medeniyeti içerisinde müstesna bir yere sahip olan vakıflar tarih boyunca İslâm toplumlarında din, eğitim, sağlık, bayındırlık ve sosyal alanlardaki kamu hizmetlerinin finansmanını gerçekleştirmede önemli bir rol oynamıştır. Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak adına yapılan sadaka-i câriyelerin iktisadî anlamda adeta üçüncü bir sektör olarak kurumsallaşmış halini temsil eden vakıflar, İslâmî bir ekonomide fakirlik; gelir adaleti, kaynak tahsisatı, tüketim, yeniden dağılım, yatırım ve sermaye birikiminin gerçekleştirilmesinde önemli bir aracı rolü üstlenmiştir. Özellikle Osmanlı devletinde, yaygınlık ve kurumsallaşma açısından İslâm tarihindeki zirvesine erişen vakıfların Türkiye Cumhuriyeti'ndeki serüveninin geçmişe kıyasla iktisadî açıdan nasıl bir noktada bulunduğu net olarak tespit edilememiştir. Dolayısıyla, günümüzde vakıfların İslâm tarihi boyunca gördüğü işlevleri ne ölçüde ifa ettiklerinin anlaşılabilmesine olanak sağlayacak yeteri kadar araştırma bulunmamaktadır. Bu açıdan, vakıfların Türkiye ekonomisinde oynadığı rolün tespit edilmesi mevcut durumun anlaşılmasına, sorunların tespit edilmesine ve vakıfların yaygınlaştırılıp geliştirilmesine imkân sağlayabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Türkiye'deki vakıfların iktisadî işlevleri güncel durumda yükseköğretim, araştırma-geliştirme (ARGE), savunma sanayi ve sosyal hizmet gibi alanlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışma kapsamında vakıf sektörü; mazbût-mülhâk vakıflar, yeni vakıflar, cemaat vakıfları, irsâdî vakıflar, vakıf şirketleri ve vakıf üniversiteleri olmak üzere altı alt bileşeni kapsamaktadır. Vakıfların iktisadî rolünü tespit etmek için ilk olarak 2018 yılı Türkiye ekonomisinin iktisadî dinamiklerini yansıtan bir Sosyal Hesaplar Matrisi ve ona uyumlu bir Hesaplanabilir Genel Denge modelinin kullanılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede vakıfların fakirlik, gelir adaletsizliği, hanehalkı refahı, üretim, vergi yükü, kamu harcamaları, bütçe açığı, fiziki sermaye stoğu ile bilgi sermayesi stoğu gibi makroekonomik değişkenler üzerindeki etkisinin tespit edilmesi yoluyla Türkiye ekonomisindeki rollerinin ortaya konulması hedeflenmektedir. İkinci olarak vakıfların tarih boyunca İslâm toplumlarında ifa ettikleri aslı rollerini tekrar üstlenebilmesi adına, kamu sektörünün finansmanı ile hanehalklarına sunulan eğitim, sağlık ve ARGE gibi hizmetlerin farklı senaryolar dâhilinde kısmî olarak vakıf sektörü tarafından sunulmasının imkânları ile Türkiye ekonomisinin seçilmiş değişkenleri üzerindeki muhtemel etkilerinin hesaplanması amaçlanmaktadır. Ardından elde edilen bulguların İslâm vakıf hukuku ve İslâm iktisadı disiplinlerinin bu minvalde sunduğu temel ilkeler üzerinden değerlendirilmesi ve Türkiye'deki vakıfların bu açıdan nerede durduğunun tartışılması planlanmaktadır.

4. OTURUM

Çağdaş Dönem Vakıf Temelli Yeni Model Önerileri

Vakıf Amaçlarına Yönelik Sukuk Enstrümanını Kullanmak: Vakıf Temelli Sukuk Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Aslan

hakanaslan@sakarya.edu.tr

Sakarya Üniversitesi

Sukuk, varlıklar üzerindeki mülkiyet veya menfaat paylarını ya da bir yatırım faaliyetindeki payları temsil etmek üzere finansman sağlamak amacıyla ihraç edilen ve sahiplerini elde edilen gelirden payları oranında yararlandırıan İslami sermaye piyasası ürünü olarak ifade edilebilir. Faizsiz menkul kıymetleştirme mantığına dayanan sukuk, bireysel çalışmalar bir yana bırakılırsa ilk defa, 1988’de Mecmau’l-fıkhi’l-İslâmî tarafından düzenlenen toplantıda mudârebe sukûku bağlamında ele alınmış ve bir karar halinde yayımlanmış, 2000’li yılların başında ise ilk sukuk ihraçları gerçekleştirilmiştir. Bağlı bulunduğu akde ve kullanım amacına göre icare, mudârebe, müşâreke, murâbaha, selem, istısnâ vb. sukuk türleri mevcuttur. Türkiye’de kira sertifikası olarak isimlendirilen sukuk, literatürde fıkha uygunluğu, sukuk işlemlerinde kullanılan akit türleri, sukuk piyasası gibi yönleriyle çalışılmış olması yanında sukuk getirisinin kamu ve hayır hizmetlerinde kullanılma imkânı da çalışılmış ve bu bağlamda vakıf ile sukuk ürününün entegrasyonu önerilmiştir. Örneğin, Endonezya’da ilgili kamu otoriteleri tarafından para vakfına bağlı sukuk (cash waqf linked sukuk) ihracıyla çeşitli vakıf amaçlarını gerçekleştirmek üzere finansman sağlamıştır. Tebliğde sukuk-vakıf ve sukuk-para vakfı olarak önerilen ve mevcut olarak uygulamada var olan modeller değerlendirilerek Türkiye’deki mevcut şartlarda sukuk ürününün vakıflar için ne gibi imkanlar oluşturabileceği tartışılacaktır.

Vakıf Temelli Mikrofinans Önerileri: Güncel Literatüre Genel Bir Bakış

Dr. Öğr. Üyesi Salih Ülev

salihulev@sakarya.edu.tr

Sakarya Üniversitesi

İslam iktisadının amaçlarını gerçekleştirecek özgün İslami finansal kurum ihtiyacı gün geçtikçe daha da hissedilmektedir. İslami bankaların, kalkınma ve refahı gerçekleştirmede başarısız olması ve ticari karın ön plana çıkması alternatif kurum arayışlarını ortaya çıkarmıştır. Banka-dışı çözüm arayışı, kimi zaman mevcut kurumsal yapıların İslami finans kurumları olarak yeniden düşünülmesi ve kurgulanmasını, kimi zaman ise yeni kurumsal yapı önerileri gündeme getirmektedir. Bu arayış içerisinde sıklıkla ele alınan kurumlardan biri de İslami mikrofinans kuruluşlarıdır. Yoksulların kendi ayakları üzerinde durmasını amaçlayan bu kurumlar, pek çok ülkede farklı kurumsal yapılarda faaliyet göstermektedir. 1970'lerin sonlarında ortaya çıkan İslami mikrofinans kuruluşları özellikle Güney Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerinde yoksulluğu önlemede önemli kurumlardan biri haline gelmiştir. Dünyada 100'den fazla İslami mikrofinans kuruluşu, farklı ülkelerde faaliyet gösterirken uygulamaya paralel olarak, İslami mikrofinans konusunu ele alan akademik çalışmaların da sayısı gittikçe artmaktadır. Dünyada İslami mikrofinans ile ilgili çalışmalar incelendiğinde İslami mikrofinans kuruluşlarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için model ve politika önerileri getiren çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır. Bu önerilerde Müslümanların iktisadi tarihi içerisinde önemli bir yer tutan vakıf kurumu da kendine yer bulabilmektedir. Tarihsel vakıf kurumunu İslami mikrofinans faaliyetlerinin geliştirilebileceği bir kurumsal zemin olarak tartışan pek çok çalışma bulunmaktadır. Vakıflar bünyesinde mikrofinans faaliyetlerinin nasıl yapılacağı, yeni finansman ürünlerinin nasıl geliştirileceği, para vakıflarının mikrofinans kuruluşu olarak yeniden revize edilmesi gibi konuları ele alan pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, İslami mikrofinans hizmetleri ile vakıfları ilişkilendiren çalışmaların dökümünü yaparak, mevcut literatürü betimsel bir analize tâbi tutmaktır. Bu tür çalışmaların önerdiği modeller, finansman ürünleri, politika önerileri ortaya konulacak, bu öneriler dikkate alınarak Türkiye'deki mevcut kanunlar çerçevesinde mikrofinans faaliyetlerinin vakıflar bünyesinde nasıl yapılacağı ve geliştirilebileceği tartışılacaktır.

